

A registered Political Party
ECI Registration No. 56/89/2011/PPS-I

म नै भारतको घोषणापत्र

डा. सुबोध चन्द्र राय
 विद्या वाचस्पति, दर्शन वाचस्पति, विधि स्नातक
 राष्ट्रिय अध्यक्ष

भारत, अर्थात् इन्डिया, आफैलाई एक स्वतन्त्र, सार्वभौम, लोकतान्त्रिक राष्ट्र घोषणा गर्दछ। लोकतन्त्रको एक मूल सिद्धान्तले बहुमतको इच्छा अनुसार शासन गर्ने, उनीहरूको चाहनालाई साकार पार्ने आदेश दिन्छ। यदि हामीले भारतलाई एक कार्यशील लोकतन्त्रको रूपमा स्वीकार गर्‍यौं भने, यहाँ घट्ने सबै कुरालाई यस बहुमतको इच्छाको प्रत्यक्ष अभिव्यक्ति मान्नुपर्छ। त्यसकारण, लाखौंलाई असर गर्ने व्याप्त भोकमरी, निरक्षरता, बेरोजगारी, र अस्वस्थता, राज्यका मनमौजी र स्वेच्छाचारी कार्यहरू कानूनी अधिकारको आडमा, र समाजको हरेक तहमा व्याप्त, स्थानिक भ्रष्टाचार—यी सबैले हाम्रो पूर्ण, निर्विवाद मौनको माग गर्दछ। किनकि, यदि लोकतन्त्रको यो ढाँगमा कुनै सत्यता छ भने, यी घृणित वास्तविकताहरू हाम्रो स्पष्ट, सामूहिक सहमति बिना अस्तित्वमा रहन सक्दैनथे।

जसरी एक बुबाले आफ्नो परिवारलाई पालनपोषण गर्दछन्, त्यसरी नै किसानहरूले सम्पूर्ण राष्ट्रलाई पोषण गर्दछन्। यसले तार्किक रूपमा सामूहिक कृषि समुदायलाई "राष्ट्रपिता" को उचित उपाधिमा पुऱ्याउँछ। तर, जब हामी लाखौँ किसानहरू भोकमरी र ऋणको कारण आत्महत्या गर्न बाध्य भएको भयावह वास्तविकताको सामना गर्दछौँ, तब यो तथाकथित लोकतान्त्रिक भारतले आफ्नो चरम अपमानलाई कहाँ लुकाउन सक्छ? यो स्पष्ट विरोधाभासले एउटै मात्र व्याख्या स्वीकार गर्दछ: लोकतन्त्रको आडमा, यस राष्ट्रका जनता निरन्तर, घृणित ढोंगको शिकार भएका छन्।

मुख्य मुद्दालाई सम्बोधन गर्नु अघि, व्याप्त भ्रष्टाचारको समस्यालाई विचार गरौँ। राष्ट्रिय प्रगतिको मुख्य बाधाको रूपमा उल्लेख गर्दै, सार्वजनिक रूपमा यसको उन्मूलनको लागि हरसम्भव माग गरिन्छ। देशबाट अवैध रूपमा बाहिर पठाइएका अबौँ रुपैयाँ फिर्ता गर्न माग गरिन्छ। तर यहाँ, एउटा महत्त्वपूर्ण प्रश्न उठ्छ: के यसले यस राष्ट्रको बहुमत जन्मजात बेइमान छ भनेर संकेत गर्दछ? नत्र भने यस्तो प्रणाली तथाकथित लोकतन्त्रमा कसरी टिकिरहन सक्छ? यति ठूलो रकम स्थापित कानूनी माध्यमहरू बिना विदेशमा स्थानान्तरण गर्न सकिँदैन, यसले यस लुटमा बहुमतको निहित सहमतिलाई संकेत गर्दछ। चुहिएको भाँडोमा पानी अट्दैन भन्ने कुरा सत्य हो, तैपनि हामी ठीक त्यस्तै भाँडोमा पानी खन्याउन जारी राख्दछौँ। यो त्रुटिपूर्ण प्रणालीलाई मर्मत वा प्रतिस्थापन गर्न अस्वीकार गरेर, हामी निरन्तर, व्यापक बर्बादीको ग्यारेन्टी गर्दछौँ।

तर जसरी नुनलाई यसको नुनिलोपनबाट हटाउन सकिँदैन, त्यसरी नै यस राष्ट्रबाट भ्रष्टाचारलाई उन्मूलन गर्न सकिँदैन। किनकि अन्यायले यस राज्यको जग बनाउँछ। यसलाई बुझ्नको लागि, हामीले "कानून" भनेर बोलाउने नियम र नियमहरूको वास्तविक उद्देश्यको जाँच गर्नुपर्छ। शताब्दीयौँसम्म, बेलायतीहरूले यस भूमिमा एउटै मात्र उद्देश्यले शासन गरे: यसको स्रोतहरूको निर्बाध

शोषण र लुट। जसरी रगत सजिलै निकाल्नको लागि शरीरका अंगहरू बाँधिन्छन्, त्यसरी नै भारतवर्षका जनता धेरै कानूनहरूद्वारा बाँधिएका थिए। यी कानूनहरूले उनीहरूलाई बेलायती साम्राज्यको दासमा परिणत गरे।

यस दमनको बावजुद, धेरैले स्वतन्त्रताको सपना देख्ने साहस गरे, फाँसी सहितको अथाह यातना सहे। औपनिवेशिक शासकहरूले पञ्जाबको जलियावाला बागमा हजारौं निहत्था, निर्दोष पुरुष, महिला र बालबालिकाको हत्याकाण्डमा कुनै पश्चाताप देखाएनन्, यो अन्धाधुन्ध गोलीबारीद्वारा गरिएको हत्याकाण्ड थियो। हामीलाई यो भयावह कार्य पूर्ण रूपमा "स्थापित कानूनी प्रक्रिया अनुसार" गरिएको थियो भनेर भनिएको थियो। यो याद राख्नु महत्वपूर्ण छ कि यी "कानूनहरू" बेलायती संसदले यस भूमिमा मानिसहरूको दिमागबाट स्वतन्त्रता र मुक्तिको कुनै पनि विचारलाई मेटाउने स्पष्ट उद्देश्यले बनाएको थियो।

असंख्य पुस्तकहरूले घोषणा गर्दछ कि अगस्त १५, १९४७ मा, "इन्डिया" भनिने क्षेत्र एक स्वतन्त्र राष्ट्रको रूपमा देखा पर्‍यो, हाम्रा श्रद्धेय स्वतन्त्रता सेनानीहरूको सपना पूरा गर्दै। तर, नजिकबाट हेर्दा, त्यस दिन, अन्य असंख्य बेलायती कानूनहरू जस्तै, अर्को मात्र ऐन—"भारतीय स्वतन्त्रता ऐन, १९४७"—लागू भयो। प्रश्न गर्दा, व्यावहारिक रूपमा कसैले पनि व्यक्तिगत रूपमा यो ऐन देखेको दाबी गरेको छैन। उनीहरूले केवल अखबारहरूमा पढे वा रेडियोमा सुने कि देश त्यस दिन "स्वतन्त्र" भयो। वास्तवमा, यो ऐनले "इन्डिया" लाई स्वतन्त्र देशको रूपमा स्थापित गरेन। "इन्डिया" को पूर्व बेलायती क्षेत्र भित्र, ऐनले केवल दुई "नयाँ डोमिनियनहरू" सिर्जना गर्‍यो: "इन्डिया" र "पाकिस्तान"। जहाँ पहिले एउटा उपनिवेश "इन्डिया" थियो, यसलाई केवल दुई भागमा विभाजन गरिएको थियो—मूलतः प्रशासनिक सुविधाको लागि दुई उपनिवेशहरू सिर्जना गर्दै, कानूनी भाषामा "नयाँ डोमिनियनहरू" भनिन्छ। महत्वपूर्ण कुरा, ऐनले प्रत्येक डोमिनियनको कार्यकारी

प्रमुख—गभर्नर-जनरल—छान्ने शक्ति सम्बन्धित डोमिनियनका जनतामा निहित नभएको बताएको थियो। बरु, बेलायती राजाले गभर्नर-जनरल नियुक्त गरे, जुन भारतीय स्वतन्त्रता ऐन, १९४७ को धारा ५ मा स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरिएको छ।

यो एउटा अचम्मलाग्दो तथ्य हो कि ऐनको शीर्षक "भारतीय स्वतन्त्रता ऐन" भए तापनि, "स्वतन्त्रता" शब्द नै यसको पाठमा कतै देखा पर्दैन। एक वर्ष अघि, १९४६ मा, बेलायती सरकारले डोमिनियनको लागि संविधान मस्यौदा गर्न संविधान सभाको स्थापना गर्‍यो। यो याद राख्नु महत्त्वपूर्ण छ कि यस संविधान सभाका कुनै पनि सदस्य "भारतका नागरिक" थिएनन्। "भारतको नागरिक" भन्ने शब्द पहिलो पटक "भारतको संविधान" मा देखा पर्‍यो, जुन जनवरी २६, १९५० मा लागू भयो। कम्तीमा त्यस मितिसम्म, बेलायती क्षेत्रका सबै बासिन्दाहरू कानूनी रूपमा बेलायती प्रजा थिए। त्यसकारण, त्यस संविधानमा समावेश गरिएको सबै कुरा स्वाभाविक रूपमा बेलायती राजाको इच्छाको अधीनमा थियो। यही संविधान देशको सर्वोच्च कानून बनेको छ, र चाहेको खण्डमा पनि यस देशका स्वतन्त्र नागरिकहरूले यसलाई नयाँ संविधानले प्रतिस्थापन गर्न सक्दैनन्। किनकि संविधानलाई प्रतिस्थापन गर्ने कुनै पनि प्रयासलाई सर्वोच्च अदालतको "आधारभूत विशेषताहरू" मा संशोधन निषेध गर्ने निर्णयले रोक्नेछ। र हामीले यो नबिसौं कि सर्वोच्च अदालत आफैँ त्यही संविधानको प्रावधान अन्तर्गत सिर्जना गरिएको थियो।

यसको मतलब यो हो कि पूर्व औपनिवेशिक शासकहरूले हामीले आफूलाई कसरी शासन गर्ने भन्ने सटीक संयन्त्रहरू पनि तय गरेका छन्। यो वास्तविकतालाई हेर्दा, हाम्रो स्वतन्त्रता कहाँ छ? यसलाई अझ स्पष्ट रूपमा चित्रण गर्न, यो उपमालाई विचार गर्नुहोस्: एउटा जग्गा बिक्री जहाँ विक्रेताले आफ्नो "दयालुता" बाट जग्गामा एउटा झुपडी बनाउनेछ भनेर शर्त राख्दछ, र खरिदकर्ता, खरिद पछि, त्यो झुपडीमा बस्न बाध्य छ। खरिदकर्ताले आवश्यक भएमा झुपडी

मर्मत गर्न सक्छ, तर उसलाई यसलाई भत्काउन—अर्थात् यसको "आधारभूत विशेषताहरू" परिवर्तन गर्न—र उदाहरणका लागि, कंक्रीटको घर बनाउन कडा रूपमा निषेध गरिएको छ। यदि यो शर्त बिक्री पूरा भएपछि पनि रहरहन्छ भने, कानूनको दृष्टिमा, बिक्री रद्द हुन्छ, किनकि विक्रेताको जग्गामाथिको नियन्त्रण पूर्ण रूपमा त्यागिएको छैन।

मानिलिऔं कि यो उपमहाद्वीप ठूलो उथलपुथलबाट गुज्रिरहेको अशान्त अवधिमा, यस्तो शर्त स्वीकार्नु संकटलाई पार गर्ने एक मात्र उपाय जस्तो लागेको हुन सक्छ। तर, त्यस अवस्थामा, संविधानमा एउटा धारा स्पष्ट रूपमा समावेश गर्नुपर्दथ्यो कि, "स्वतन्त्रता" पछि, संसदलाई संविधान अनुमोदन गर्ने र आवश्यक भएमा, पुरानोलाई प्रतिस्थापन गर्न नयाँ संविधान बनाउने शक्ति हुनेछ। स्पष्ट रूपमा देखाइएको रूपमा, संविधानमा त्यस्तो कुनै अनुमोदन धारा अवस्थित छैन। यसको मतलब यो हो कि "इन्डिया" भनेर चिनिने बेलायती डोमिनियनको लागि डिजाइन गरिएको र बेलायती राजालाई उपयुक्त संविधानलाई जनतामाथि देशको सर्वोच्च कानूनको रूपमा थोपरिएको छ। यो हाम्रा श्रद्धेय स्वतन्त्रता सेनानीहरूको सपनाको पूर्ण विपरीत छ, जसले भारतका जनतालाई बेलायती शासन र शोषणबाट मुक्त गर्न खोजेका थिए। यस मुक्तिको लागि आधारभूत आवश्यकता भनेको "कानून" भनेर चिनिने दमनकारी बेलायती निर्मित साइलोहरूलाई भत्काउनु थियो, जुन बेलायती प्रजालाई अनन्त दासत्वमा राख्नको लागि डिजाइन गरिएको थियो।

अगस्त १५, १९४७ पछि पनि, र जनवरी २६, १९५० पछि पनि, "इन्डिया" भनेर चिनिने क्षेत्रमा धेरैजसो बेलायती निर्मित कानूनहरू लागू रहे। "संविधान" भित्रका प्रावधानहरू मार्फत, यी बेलायती निर्मित कानूनहरूलाई नयाँ जीवन दिइयो, शताब्दीयौंसम्म जनसंख्यालाई गतिहीन राखेका ती सबै बन्देजहरूलाई कायम राख्दै। फलस्वरूप, देश निरन्तर निर्दयतापूर्वक लुटिइरहेको छ,

मानिसहरूले मुश्किलले बुझ्ने कानूनहरूद्वारा चतुराईपूर्वक फसाइएका छन्। हालको अनुमानले भारतीय अदालतहरूमा कुनै पनि समयमा लगभग तीन करोड मुद्दाहरू विचाराधीन छन् भनेर सुझाव दिन्छ। प्रत्येक मुद्दाबाट कम्तीमा दस जना प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा प्रभावित हुन्छन् भन्ने मान्दा, भारतमा लगभग तीस करोड मानिसहरू निरन्तर कानूनी चिन्ताहरूले बोझिएका छन्। त्यसकारण, वर्षौं वर्ष हामीले सुन्ने तथाकथित "समावेशी विकास" को निरन्तर बयानबाजीको बावजुद उनीहरूको परिस्थितिमा सुधार हुन नसक्नु अचम्मको कुरा होइन।

हामीले अझैसम्म साँचो मुक्ति प्राप्त नगरेको तथ्य हाम्रो दैनिक जीवनमा स्पष्ट छ। अगस्त १५, १९४७ अघि, बेलायती शासन विरुद्ध अहिंसक र हिंसात्मक दुवै विरोधहरू सामान्य थिए, र शाही पुलिसले नियमित रूपमा स्वतन्त्रता सेनानीहरूको क्रूर दमनद्वारा प्रतिक्रिया दिन्थ्यो। यो त्यस समयमा बुझ्न सकिने थियो, किनकि पुलिस, क्राउनका सेवकको रूपमा, सार्वभौमको हितको रक्षा गर्न निर्दयतापूर्वक कार्य गर्न बाध्य थिए। तर, भारत कथित रूपमा राजनीतिक रूपमा स्वतन्त्र भएपछि पनि यस्तै पुलिस अत्याचारहरू व्याप्त रहनु गहिरो विचलित पार्ने कुरा हो। यदि यो स्वतन्त्रता वास्तविक हो भने, पुलिसले अब कसको हितको रक्षा गरिरहेको छ? यदि लोकतन्त्रले वास्तवमा जनतालाई भूमिको मालिक बनाएको छ भने, किन यी मानिसहरूले विरोध गरिरहेका छन्? यदि, लोकतन्त्रमा जस्तै, हामी कानून बनाउनेहरू हौं भने, हामीले बनाएका कानूनहरूलाई नै तोड्न हामीलाई केले बाध्य पार्छ? यी प्रश्नहरूको प्रत्यक्ष सामना गर्ने समय आएको छ, र हामी—यस भूमिको जनता, हामी सबै, केवल मानवको रूपमा—आफैले त्यसो गर्नुपर्छ।

यस सन्दर्भमा, हामीले "देश" शब्दको वास्तविक अर्थको जाँच गर्नुपर्छ। मानव प्राणीहरू बसोबास गर्ने क्षेत्रलाई हामी "देश" भन्दछौं। मानव प्राणीहरू बिना, देशको अस्तित्व हुन सक्दैन।

उदाहरणका लागि, यसको विशाल विस्तारको बावजूद, चन्द्रमा निर्जन भएकोले यो देश होइन। यसले "मानव प्राणीहरू" र "देश" बीचको घनिष्ठ सम्बन्धलाई दर्शाउँछ। तार्किक रूपमा, तब, देशको विकासले यसका जनताको प्रगतिको प्रतिबिम्ब गर्नुपर्छ, किनकि देशले यसलाई गठन गर्नेहरूलाई पछाडि छोडेर अगाडि बढ्न सक्दैन। यो अक्सर दाबी गरिन्छ कि यस देशका बहुसंख्यक मानिसहरू प्रगतिको केही कृत्रिम मापनमा "पछाडि परेका" छन्। यो एक जानाजानी गलत प्रस्तुति हो। यो बनावटी भेदभावलाई निरन्तरता दिन, बहुमतलाई जानाजानी बेफाइदाको अवस्थामा राखिन्छ। समाजको सुरुवातदेखि नै, केही विशेषाधिकार प्राप्त व्यक्तिहरूले श्रम गर्ने जनसमुदायको श्रमको लाभ उठाउन सक्नु भनेर भेदभावको बीउ सावधानीपूर्वक रोपिएको थियो।

यदि जसको श्रम अपरिहार्य छ ती मानिसहरू एकताबद्ध भएर एकताबद्ध भए भने, विशेषाधिकार प्राप्त व्यक्तिहरूले अब समाजको विशाल बहुमतमाथि आफ्नो प्रभुत्व कायम राख्न सक्दैनन्। त्यसकारण, जनसंख्यामा भेदभाव बढाएर, उनीहरूलाई खण्डित, कमजोर व्यक्तिहरूमा घटाइएको छ। यस्तो रूपमा, उनीहरूले शताब्दीयौँदेखि सहेका पीडालाई विरलै प्रश्न गर्ने साहस गर्दछन्। केही गहिरो जरा गाडेका, परम्परागत विचारहरूलाई आमूल परिवर्तन नगरेसम्म यो ढाँचा जारी रहनेछ—र यो परिवर्तनलाई प्रभाव पार्ने शक्ति जनतामा निहित छ। देश परिवर्तन गर्न, पहिले आफूलाई परिवर्तन गर्नुपर्छ, जसको लागि स्वतन्त्र विचारको क्षमता चाहिन्छ। तर मानव प्राणीहरू बिना, देशको अवधारणा नै अर्थहीन छ। त्यसकारण, देश भित्रको कुनै पनि मानव कार्यको लागि, जनता स्वयं जिम्मेवार हुन्छन्। "हामी" "म" को बहुवचन भएकोले, म, सारमा, देश हुँ। मैले यसलाई प्रत्यक्ष रूपमा सिर्जना गरेको छु। म बिना, कुनै देश हुन सक्दैन।

कसैले सोध्न सक्छ, "के यस्तो सानो विचारले देशको वर्तमान अवस्थालाई साँच्चै सुधार गर्न सक्छ?" जवाफ हो एक दृढ हो

किनकि "म" मा भएको परिवर्तनले अनिवार्य रूपमा देशमा परिवर्तनलाई संकेत गर्दछ। त्यतिबेला पनि, कसैले आपत्ति जनाउन सक्छ, "यदि यो विचार यति शक्तिशाली छ भने, जनताको दुःख धेरै अघि समाप्त भइसक्थ्यो। यसबाहेक, देशले उल्लेखनीय प्रगति गरेको छ, अन्तरिक्ष प्रविधिमा पनि उल्लेखनीय प्रगति गरेको छ। तपाईंको तर्क अनुसार, यसको मतलब जनताको जीवनस्तरमा पर्याप्त सुधार हुनुपर्छ।" जवाफमा, हामीले यो स्वीकार गर्नुपर्छ कि यस प्रगतिको फाइदा जनसंख्याको एक सानो अंशले मात्र लिन्छ, जबकि विशाल बहुमत बाहिरै रहन्छ। भोकमरी, कुपोषण, र आत्महत्या अझै पनि बहुमतमा व्याप्त छ। यस असमानताको मूल कारण यो हो कि "म देश हुँ" भन्ने विचार अझै समाजमा फैलिएको छैन।

यो चेतनाको कमीले नै देशको दयनीय अवस्थालाई परिवर्तन हुनबाट रोक्छ। यदि जनता यस बोधमा जागे भने, यसले निर्दय शोषणमा निर्मित सामाजिक प्रणालीमा निस्सन्देह ठूलो उथलपुथल सिर्जना गर्नेछ। यस्तो परिदृश्यलाई रोक्नको लागि, थोरै संख्याका शोषकहरूले जानाजानी यो विचारलाई काल्पनिक भनेर खारेज गर्दछन्। यदि जनताले समाजमा आफ्नो वास्तविक स्थान पहिचान गरे भने उनीहरूको सम्पूर्ण भ्रष्ट भवन तासको घर जस्तै ढल्नेछ भन्ने उनीहरूलाई डर छ। तर सत्य यो हो कि यो विचार काल्पनिक मात्र होइन, तर तथाकथित सभ्य प्रणालीलाई भत्काउने एक उल्लेखनीय रूपमा सरल विधि पनि हो। यो स्पष्ट मार्गलाई लुकाउनको लागि, सुरुदेखि नै बहुसंख्यक मानिसहरूलाई निरक्षरता र गरिबीको अँध्यारोमा राख्ने प्रयास गरिएको छ। अब बाहिर निस्कने बाटो खोज्ने समय आएको छ, र हामी सबैले यस लक्ष्यतर्फ प्रयास गर्नुपर्छ, किनकि हामी यस देशको साक्षात् रूप हौं।

यस देशको स्थितिलाई जटिल सिद्धान्तहरूको सहारा बिना बुझ्नको लागि, एउटा ठूलो घरमा जीवन्त उत्सव आयोजना गरिएको उपमा प्रयोग गरौं। रातिको समय छ, घर उज्यालोसँगै

झिलिमिली छ, र पाहुनाहरू रमाईलो गरिरहेका छन्। अचानक, खराब नियतले, कसैले मुख्य विद्युत आपूर्ति काट्छ। सम्पूर्ण घर अँध्यारोमा डुब्छ, र तुरुन्तै अराजकता उत्पन्न हुन्छ। मानिसहरू डराउँछन् र भाग्न खोज्छन्, तर अँध्यारोले उनीहरूलाई बाधा पुऱ्याउँछ, जसले गर्दा भ्रम र त्रास हुन्छ। उनीहरू एकअर्का माथि ठेस लाग्छन्, फर्निचरहरू पल्टिन्छन्, र सामान्य अव्यवस्था छाउँछ। तब प्रश्न उठ्छ: हामी यो अनन्त अराजकताबाट कसरी उम्कने?

विद्युत्सँग अपरिचितहरूका लागि, यो अराजकता समाधान गर्न अविश्वसनीय रूपमा गाह्रो लाग्न सक्छ। कसैले यो स्थितिलाई कडापन र स्वार्थ जस्ता नकारात्मक मानवीय गुणहरूको कारण पनि मान्न सक्छ। तर, समाधान उल्लेखनीय रूपमा सरल छ: कसैले मुख्य विद्युत स्विचलाई फेरि "अन" गर्नुपर्छ। प्रकाशको मात्र फिर्तीले अँध्यारोले गर्दा भएको अराजकतालाई तुरुन्तै हटाउनेछ। त्यसरी नै, यस विशाल भूमिमा भएका सबै समस्याहरूको मूल कारण हाम्रो दिमाग भित्रको अज्ञानको अँध्यारोमा लुकेको छ। यो अज्ञानलाई उन्मूलन नगरेसम्म, यी समस्याहरू अनिश्चितकालसम्म जारी रहनेछन्, र हामी अँध्यारोमा एकअर्कालाई साथीको रूपमा चिन्न नसकेर शत्रुको रूपमा एकअर्कासँग लडिरहनेछौं। तर हामीले बुझ्नुपर्छ: कसैले जानाजानी बत्ती निभाएको छैन। मानव सभ्यताको इतिहासमा, पूर्ण चेतनाको ज्योति कहिल्यै साँच्चै बालिएको छैन। त्यसकारण संसारका धेरैजसो मानिसहरूलाई स्वतन्त्र विचारबाट वञ्चित गरिएको छ। तर, हामी हाम्रो वास्तविक आन्तरिक शक्तिप्रति सचेत हुने यो असम्भव जस्तो लाग्ने कार्यमा आफूलाई समर्पित गर्न कटिबद्ध छौं। र यसको लागि समय अहिले आएको छ।

सुरु गरौं, यस देशको नामलाई विचार गरौं। प्राचीन कालदेखि, यसलाई "भारतवर्ष" भनेर चिनिन्थ्यो। सिन्धु नदीको किनारमा एक सभ्यता फस्टायो, जुन विदेशी भाषाहरूमा सिन्धु घाटी सभ्यता भनेर चिनियो। तर, यो सभ्यताको उदय हुनुभन्दा अघि नै, यस

भूमिको दक्षिणी भागमा एक उच्च विकसित सभ्यता पहिले नै अस्तित्वमा थियो, जुन महाकाव्य रामायणमा वर्णन गरिएको छ। तैपनि, विदेशी आक्रमणकारीहरूले, आफ्नो उद्देश्यका लागि, सम्पूर्ण भूमिलाई समेट्न "सिन्धु घाटी सभ्यता" भन्ने शब्द बनाए र देशलाई "इन्डिया" नाम दिए। अचम्मको कुरा, "स्वतन्त्रता" पछि पनि, यो महान् प्राचीन भूमिलाई अझै आधिकारिक रूपमा "इन्डिया" भनिन्छ। व्यक्तिहरूका कहिलेकाहीं धेरै नामहरू हुन सक्छन्, तर एउटै भूमिको कसरी दुई आधिकारिक नामहरू हुन सक्छन्: "इन्डिया" र "भारत"?

हाम्रो गहिरो रूपमा जरा गाडेको अधीनताको एउटा स्पष्ट उदाहरण संविधान भित्रै पाइन्छ, जहाँ देशलाई "इन्डिया, अर्थात् भारत" भनेर नाम दिइएको छ। "भारत, अर्थात् इन्डिया" भन्ने वाक्यांश नहुनुले धेरै कुरा बताउँछ। "इन्डिया" नामलाई प्राथमिकता दिइएको छ, सायद हाम्रा पूर्व बेलायती शासकहरूको सुविधाको लागि। हामी आफैलाई साँच्चै स्वतन्त्र घोषणा गर्दछौं, हामीले "इन्डिया" लाई अस्वीकार गर्दै हाम्रो देशको एकमात्र नामको रूपमा "भारत" लाई अपनाउनुपर्छ। धेरैले "महाभारत" अध्ययन गरेका छन्, तर कसैले "महाइन्डिया" भन्ने कुरा कहिल्यै सुनेको छैन। हामीले "इन्डिया" शब्दलाई हाम्रो भारतबाट हटाउनुपर्छ, किनकि यो हाम्रो विगतको दासत्वको चिन्ह मात्र हो।

साँचो चेतनाको दियो कहिल्यै नबालेकोले, जनताले कहिल्यै साँचो स्वतन्त्रता अनुभव गरेका छैनन्। संगठित समाजको सुरुवातदेखि नै, नियन्त्रण गर्ने शक्ति "राजा" को हातमा निहित गरिएको छ। उसको आदेश कानून बन्यो; उसको वचन अन्तिम थियो। तर हामीले यो पहिचान गर्न असफल भयौं कि राजाको "राजत्व", सबै कानूनहरूको कथित स्रोत, आफैमा मौलिक रूपमा अवैध छ। हामी फेरि दोहोर्‍याउँछौं: हामी यो विषयलाई जटिल वा सुन्दर सिद्धान्तहरूको सहारा बिना प्रत्यक्ष रूपमा सम्बोधन गर्नुपर्छ।

यसलाई चित्रण गर्न, मानव समाजको गठन हुनुभन्दा अघि, प्रागैतिहासिक समयको एक दिन कल्पना गरौं। एउटा सानो नदी बग्दछ, र यसको किनारमा एउटा आँपको रूख उभिएको छ। एक जना मानिस रूख चढ्दैछ, आँपहरू टिप्दैछ। थोरै टाढा, अर्को मानिस माछा मारिरहेको छ। त्यसपछि तेस्रो मानिस देखा पर्दछ। उनीहरूलाई एक क्षण अवलोकन गरेपछि, ऊ रूखमा भएको मानिसको नजिक पुग्छ र सोध्छ, "तपाईं के टिप्दै हुनुहुन्छ, मेरो साथी?" मानिसले जवाफ दिन्छ, "फल। के तपाईं एउटा प्रयास गर्न चाहनुहुन्छ?" अपरिचितले पाकेको आँप लिन्छ, यो स्वादिष्ट पाउँछ, "आँप-मानिस" लाई धन्यवाद दिन्छ, र त्यसपछि माछा मार्ने व्यक्तिकोमा जान्छ। त्यस्तै आदानप्रदान पछि, उसले माछालाई उपहारको रूपमा प्राप्त गर्दछ र "माछा-मानिस" लाई धन्यवाद दिन्छ।

भोलिपल्ट, अपरिचित फर्कन्छ, यस पटक एक साथीसँग। उनीहरू पहिले आँप टिप्ने व्यक्तिकोमा जान्छन्। नयाँ आगन्तुकले पनि आँप प्रयास गर्न चाहन्छ भनेर थाहा पाएपछि, रूखमा भएको मानिसले अझ बढी उत्साहका साथ आफ्नो फल साझा गर्दछ, त्यसो गर्न पाउँदा सम्मानित महसुस गर्द। त्यसपछि उनीहरूले माछा मार्ने व्यक्तिको साथमा त्यही प्रक्रिया दोहोर्‍याउँछन्। कुनै प्रयास बिना आँप र माछा उपभोग गरेर, अपरिचितहरूले परिश्रम गर्नेहरूको तुलनामा लगभग दोब्बर ऊर्जा प्राप्त गर्दछन् भन्ने कुरालाई ध्यान दिनुहोस्। परिश्रम गर्नेहरूले रूख चढ्ने वा माछा समात्नेमा आफ्नो लगभग आधा ऊर्जा खर्च गर्दछन्, जबकि अपरिचितहरूले कुनै पनि खर्च गर्दैनन्। यसरी, छलको माध्यमबाट, तेस्रो व्यक्तिले अरुको श्रमको फल उपभोग गरेर बिस्तारै अधिक शक्तिशाली बन्दछ। उसको शक्ति र प्रभाव बढ्दै जाँदा, मानिसहरू उसलाई डराउन थाल्छन्। एक पटक स्वेच्छाले दिइएको कुरा समयसँगै अनिवार्य "सुरक्षा पैसा" बन्दछ, अन्ततः उसलाई कानून बनाउने र राजाको रूपमा स्थापित गर्दछ। यसले "कानूनको शासन" को आडमा राजाको जनताको शोषणको सुरुवातलाई चिन्हित गर्दछ।

यो चतुर व्यक्तिले वञ्चना—अर्थात् गैरकानूनी रूपमा आफ्नो "राजत्व" सुरु गर्‍यो। सद्भावबाट दिइएको दान कार्यहरूको रूपमा सुरु भएको कुरा जबरजस्ती राजस्व वा कर सङ्कलनमा परिणत भयो। जनसंख्याबाट यी करहरूको सहज सङ्कलन सुनिश्चित गर्न समयसँगै विभिन्न नीतिहरू लागू गरिएका छन्। अब लगभग धर्मग्रन्थको दर्जामा पुऱ्याइएको यस्तो एउटा प्रणालीलाई अर्थशास्त्र भनिन्छ। "बल नै सही हो" भन्ने प्रचलित सिद्धान्त भएकोले, राजाले कुनै गल्ती गर्न सक्दैन र सधैं निर्विवाद रूपमा सही मानिन्छ। सार्वभौमको आदेश कानून भएकोले, कानून पालन गर्ने प्रजा राजाको आज्ञा पालन गर्न बाध्य छन्।

जनताले स्वेच्छाले राजाको सार्वभौमत्व स्वीकार गरेनन्; उनीहरूलाई क्रूर बल प्रयोग गरेर submission मा बाध्य पारियो। तर, राजालाई आफ्नो अस्तित्व पूर्ण रूपमा विनीत प्रजाको उपस्थितिमा निर्भर हुन्छ भन्ने कुरा राम्ररी थाहा छ। यी प्रजाले आफू नै सबै शक्तिको वास्तविक स्रोत हो, कि उनीहरू सबै समान छन् र एउटै मानव परिवारका हुन् भन्ने कुरा बुझ्न असफल भएको तथ्यले यस शोषक प्रणालीको सुरुवातदेखि नै उनीहरूमा विभाजन सिर्जना गरेको छ। धनी र गरिब, शिक्षित र अशिक्षित, उच्च र तल्लोको भिन्नताभन्दा बाहिर, अन्य असंख्य कृत्रिम वर्गहरू सावधानीपूर्वक बनाइएका थिए, विभिन्न धर्महरू, जातिहरू, आदि आविष्कार गर्दै। यसरी, मानिसहरूलाई असंख्य समूहहरूमा विभाजन गरिएको छ, विभाजनहरू जुन कहिल्यै अस्तित्वमा थिएनन् र प्रकृतिमा कहिल्यै अस्तित्वमा हुन सक्दैनन्। भोला प्रजा, अर्थहीन आन्तरिक झगडामा व्यस्त थिए, राजाको यो चतुर चाललाई पहिचान गर्न असफल भए। यसरी राजतन्त्रका टेन्ट्याकलहरूले मानव समाजलाई पूर्ण रूपमा उपभोग गरे। यसको प्रकाशमा, "गरिब" शब्द गलत नाम हो भनेर पहिचान गर्नु महत्त्वपूर्ण छ। परम्परागत रूपमा, एक व्यक्तिलाई "गरिब" भनिन्छ यदि उसले दैनिक आधारभूत जीवनयापनको लागि संघर्ष गर्दछ—उदाहरणका लागि, एक कोइला खानी कामदार। हरेक दिन

आफ्नो ज्यान जोखिममा राखेर, ऊ कोइला निकाल्न खानीमा ओर्लन्छ। कोइला बिना, के कोइलाबाट चल्ने विद्युत केन्द्रहरू हुन सक्छन्? कोइलामा निर्भर ठूला उद्योगहरू पनि अस्तित्वमा हुन सक्छन्? अन्ततः, यस अपार सम्पत्तिको वास्तविक स्रोत त्यो "गरिब" कामदार हो। त्यसोभए, हामी कसरी यस्तो विशाल सम्पत्तिको सृष्टिकर्तालाई "गरिब" भन्न सक्दछौं?

अब "अशिक्षित" शब्दलाई विचार गरौं। हामी, तथाकथित "शिक्षित" मानिसहरूले, एक किसान वा चर्मकारलाई अशिक्षित भनेर कसरी लेबल गर्न सक्छौं? हामीलाई कहिल्यै लाग्दैन कि हामी, जो आफ्नो शिक्षाको घमण्ड गर्दछौं, किसान वा चर्मकारले सजिलै गर्ने कार्यहरू गर्न सक्दैनौं। त्यसोभए, के हामी उनीहरूको सीपमा पनि निरक्षर छैनौं? उनीहरूमा प्रायः औपचारिक शिक्षाको कमी हुनुको कारण यो हो कि उनीहरूलाई त्यस्ता अवसरहरू अस्वीकार गरिएको छ। जानाजानी कसैको खुट्टा भाँच्नु र त्यसपछि उसको "दुर्भाग्य" को लागि उसलाई दया गर्नु जस्तै हो।

राजतन्त्रपछि तथाकथित लोकतन्त्र आयो। राजाको शक्तिप्रति ईर्ष्याले प्रेरित भएर, केही व्यक्तिहरूले नियन्त्रण कब्जा गर्न षड्यन्त्र गरे। उनीहरूले बुझे कि वास्तविक शक्ति जनतामा निहित छ, त्यसैले उनीहरूले "लोकतन्त्र" मा "डेमोस" (जनता) शब्द प्रयोग गरे, स्पष्ट रूपमा यो विचार व्यक्त गर्दै कि जनताले प्रत्यक्ष रूपमा देशको मामिलाहरू व्यवस्थापन गर्दछन्। तर, वास्तविकता यो हो कि "लोकतन्त्र" राजतन्त्रको अर्को रूप मात्र हो। एकमात्र भिन्नता यो हो कि राजतन्त्रमा जस्तै एउटै राजाको सट्टा, "लोकतन्त्र" मा धेरै "मन्त्रीहरू" हुन्छन्।

जसरी राजाको अधिकारलाई लागू गर्न दासत्वको साइलोहरू कायम राख्नुपरेको थियो, त्यसरी नै तथाकथित लोकतन्त्रहरूमा, जनताको निर्बाध लुट सुनिश्चित गर्न राजतन्त्र युगका सबै कानूनहरू राखिएका छन्। फलस्वरूप, सम्पत्तिको प्रदायकको रूपमा जनताको

भूमिका राजतन्त्रको समयमा जस्तै अपरिवर्तित रहेको छ। त्यसकारण, लोकतन्त्रमा "हामी सबै राजा हौं" भन्ने व्यापक रूपमा प्रचारित विचार वास्तविकतामा कुनै आधार नभएको शुद्ध काव्यिक कल्पना हो। "लोकतन्त्र" मा, जनताका प्रतिनिधिहरूले देशको मामिलाहरू "निर्देशित" गर्नेछन् भनिन्छ, तर व्यवहारमा, राजनीतिक दलहरूले चुनेका केही व्यक्तिहरूले देश "शासन" गरिरहेका छन्। हामीले अझै पनि "शासक दल" शब्द प्रयोग गर्नु कुनै संयोग होइन। "स्वतन्त्रता" प्राप्त भएपछि "शासकहरू" कसरी अस्तित्वमा रहन सक्छन्, वा "लोकतन्त्र" मा "सरकार" शब्दको सान्दर्भिकतालाई कसैले प्रश्न गर्दैन।

यस देशमा जन प्रतिनिधित्व ऐन, १९५१ अनुसार चुनावहरू हुन्छन्, तर यी चुनावमा "प्रतिस्पर्धा" गर्नेहरू जनताका वास्तविक प्रतिनिधि होइनन्। लगभग हरेक अवस्थामा, उनीहरू एक वा अर्को राजनीतिक दलद्वारा नियन्त्रित हुन्छन्। त्यसकारण, उनीहरूको प्राथमिक जिम्मेवारी जनतासँग नभई आफ्नो दलसँग हुन्छ। सबै चुनावका उम्मेदवारहरूले देशका नागरिकहरूको कल्याणलाई प्राथमिकता दिन्छन् भनेर मान्नु उचित हुनेछ। राजनीतिक दलहरूसँग यो लक्ष्य हासिल गर्न स्पष्ट, सु-परिभाषित योजनाहरू छन् भनेर आशा गर्नु पनि उचित हुनेछ। यदि यो सत्य हो भने, चुनाव "जित्नु" यस्तो तीव्र प्रतिस्पर्धा किन छ? एउटा साधारण उपमालाई विचार गर्नुहोस्: यदि धेरै व्यक्तिहरूले घर रंगाउनको लागि उत्तम रङको बारेमा छलफल गरिरहेका थिए भने, कसैले सेतो, कसैले गुलाबी, र कसैले खैरो रङ सुझाव दिन सक्छ। तैपनि, उनीहरू सबैले घरलाई सुन्दर बनाउने साझा लक्ष्य साझा गर्नेछन्। यदि उनीहरू शत्रु होइनन् भने, किन यो समान सहयोगी भावना राजनीतिमा अवस्थित छैन? यो अवस्थित छैन किनकि पारस्परिक शत्रुता कायम राख्नु शोषक यथास्थितिलाई निरन्तरता दिन आवश्यक छ। त्यसकारण, राज्य प्रणालीमा आधारभूत परिवर्तन बिना, वास्तविक प्रगति र जनताको अवस्थामा सुधार असम्भव छ

भन्ने करा स्पष्ट छ। यो परिवर्तन हासिल गर्न, हामीले पहिले हाम्रा कमजोरोहरूको स्रोतहरूलाई हटाउनुपर्छ।

हामी प्रायः एउटै व्यक्तिले कसरी सम्पूर्ण प्रणालीको जडतालाई परिवर्तन गर्न सक्छ भनेर सोच्दछौं। पहिलो, हामीले यो पहिचान गर्न असफल भयौं कि देशको वर्तमान अवस्था हाम्रो सामूहिक निष्क्रियताको प्रत्यक्ष परिणाम हो। हामीले कार्य गर्न थालेपछि यो जडता अनिवार्य रूपमा समाप्त हुनेछ। दोस्रो, म एकलो छैन। एक अर्ब तीस करोडभन्दा बढी "म" हरूले मिलेर वर्तमान "इन्डिया" गठन गर्दछन्। प्रत्येक "म" अन्यसँग घनिष्ठ रूपमा जोडिएको छ, मानव शरीर बनाउने असंख्य कोशिकाहरू जस्तै। जब शरीर घाइते हुन्छ, सम्पूर्ण शरीर एकैचोटि प्रतिक्रिया गर्दछ, र खरबौं कोशिकाहरू मिलेर आक्रमणको विरुद्ध रक्षा गर्न काम गर्दछन्। यसले अन्य कोशिकाहरूसँग जोडिएको बेला एउटै कोशिकाको अपार ऊर्जालाई दर्शाउँछ। त्यसरी नै, हामी प्रत्येक अपार शक्तिको विशाल भण्डार हौं, जसको बारेमा हामी धेरै हदसम्म अनजान छौं।

जब यस भूमिको सबै मानिसहरूले हामी सबै एउटै परिवारका सदस्य हौं र हामी एकअर्काका पूरक हौं भनेर महसुस गर्दछन्, तब हाम्रो सामूहिक चेतना जाग्नेछ। जसरी एक आदर्श परिवारमा, भ्रष्टाचारको लागि कुनै ठाउँ हुँदैन, त्यसरी नै, देशमा भ्रष्टाचार हुनुको कुनै कारण हुनेछैन। जसरी परिवारका सबै सदस्यहरूले समस्या साझा गर्दछन्, त्यसरी नै हामीले पनि देशको कुनै पनि भागमा उत्पन्न हुने हरेक समस्या साझा गर्नेछौं। कतै कसैले भोक भोग्नुपर्ने छैन। यसले मानिसहरूको मनबाट घृणा, ईर्ष्या, वा डाहका सबै कारणहरूलाई एकैसाथ उन्मूलन गर्नेछ।

यसबाहेक, संसारमा मानवताको स्थानलाई सर्वोपरि मानिने भएकोले, पैसाले अधीनस्थ स्थान ओगट्नुपर्छ। तर, वास्तविकतामा यसको विपरीत सत्य छ, त्यसैले हामीले पैसाको भूमिकालाई सचेत रूपमा पुनर्मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ। मानवताभन्दा

माथि केही हुनुहुँदैन, पैसा पनि होइन। "लोकतन्त्र" एक गलत नाम भएकोले, हामी यो आदर्श प्रणालीलाई नयाँ नाम दिऔं। जनताको अस्तित्वले देश गठन गर्ने भएकोले, हामीले बंगालीमा "गणसत्ता" शब्द बनाएका छौं जसले यस्तो राज्यमा, जनताले देशको व्यवस्थापनको हरेक पक्षमा सर्वोच्च भूमिका खेल्नेछन् भनेर सङ्केत गर्दछ।

तथाकथित "लोकतन्त्र" मा, जनताको भूमिका "मतदाता" वा "निर्वाचक" को रूपमा घटाइएको छ, जबकि उनीहरूमाथि शासन गर्ने वास्तविक शक्ति "चुनिएका" प्रतिनिधिहरूसँग निहित हुन्छ। एकपटक यी प्रतिनिधिहरू "चुनिएपछि"—जुनसुकै माध्यमबाट, उचित वा अनुचित—उनीहरूले प्रणालीको पूर्ण नियन्त्रण कब्जा गर्दछन्, र जनता आफ्नो दुर्भाग्यका केवल मौन दर्शक बन्दछन्।

गणसत्ता अन्तर्गत, यो अवस्थालाई आमूल परिवर्तन गरिनेछ। चुनाव पछि पनि जनताले आफ्नो वास्तविक शक्ति प्रयोग गर्नेछन्। उपयुक्त अधिकारीहरूद्वारा चुनाव कानूनमा उपयुक्त संशोधन गराइनेछ, जसले गर्दा चुनिएका प्रतिनिधिले मतदाताहरूको इच्छा अनुसार मात्र पद धारण गर्दछन् भन्ने सुनिश्चित गर्दछ। यसको मतलब यो हो कि जनताले आवश्यक ठानेमा चुनिएका प्रतिनिधिहरूलाई फिर्ता बोलाउने शक्ति हुनेछ, जसले भ्रष्टाचारलाई यसको जराबाटै उन्मूलन गर्दछ। यस्तो फिर्ता बोलाउने सम्भावनाले पनि पदमा रहेकाहरूलाई स्पष्ट सन्देश पठाएर अवस्थालाई उल्लेखनीय रूपमा सुधार गर्नेछ।

एकपटक गणसत्ता दृढ रूपमा स्थापित भएपछि, हामी प्रत्येकले क्रमशः यो महसूस गर्नेछौं कि हाम्रो अस्तित्व पूर्ण रूपमा अरुको कल्याणमा निर्भर छ। हामी अरु कसैभन्दा माथि वा तल छैनौं; सबैजना समान रूपमा महत्त्वपूर्ण छन। फलस्वरूप, हाम्रो बीचमा कुनै शत्रुता हुनेछैन, जसरी मानव शरीरका खरबौं कोशिकाहरूमा कुनै दुश्मनी हुँदैन। यो याद राख्न आवश्यक छ कि खुट्टा, मस्तिष्क,

र शरीरको हरेक अन्य भाग एउटै कोशिकाहरूबाट बनेको हुन्छ, जसले तिनीहरूलाई समान रूपमा महत्वपूर्ण बनाउँछ। तैपनि, यो प्राकृतिक सामञ्जस्य मानव समाजमा अनुपस्थित छ। कारण सरल छ: अनन्त कालदेखि, जनतालाई एकताबद्ध हुनबाट रोक्नको लागि, "राजाहरू" द्वारा सतही लेबलहरू र वर्गीकरणहरू मार्फत कृत्रिम रूपमा विभाजनहरू सिर्जना गरिएका छन्। यसैले वास्तविक मानव "विविधतामा एकता" को भ्रमपूर्ण, बहु-रंगीन नारा मुनि लुकेको छ। जब यो वास्तविक मानव जागृ र नियन्त्रण लिन्छ, गणसत्ता स्थापित हुनेछ, र गणसत्तामा संसारको भविष्य निहित छ।

यस्तो सामाजिक प्रणाली स्थापना गर्न, "म नै भारत" (म भारत हुँ) नामक एक राजनीतिक दल गठन गरिएको छ। किनकि हामी यो भूमिमा सबै मानिसहरू एउटै परिवारका हुन् भनेर विश्वस्त छौं, हामी सबैले देशको समग्र प्रगति चाहने भएकोले कुनै वास्तविक अवरोधहरू हुन सक्दैनन्। कृपया हामीसँग सामेल हुनुहोस्, र हामी सँगै अगाडि बढौं। यस देशको भविष्य—जुन हाम्रो भविष्य पनि हो—हामीले कल्पना गरे जस्तै हुनेछ, किनकि हामी बिना—म बिना—भारतको अस्तित्व छैन।

म नै भारत!

म नै भारतको संविधानबाट एक अंश

धारा II. लक्ष्य र उद्देश्यहरू

पार्टीको केन्द्रीय लक्ष्य र उद्देश्य भारतको सम्पूर्ण जनसंख्यालाई एउटै ठूलो परिवारमा एकताबद्ध गर्नु हुनेछ। उक्त परिवारका सबै

सदस्यहरूलाई धर्म, जाति, वर्ण, लिङ्ग, सामाजिक स्थिति, आदि जस्ता बाह्य र कृत्रिम भिन्नताका चिह्नहरूलाई बेवास्ता गर्दै, जसले उनीहरूलाई एकआपसमा सधैं विभाजित राख्दछ, सबै पक्षमा समान व्यक्तिगत प्राकृतिक मानव प्राणीको रूपमा मात्र पहिचान गरिनेछ।

पार्टी दृढतापूर्वक विश्वास गर्दछ कि भारतमा बसोबास गर्ने मानव प्राणीहरूको दुःखको मूल कारण यो तथ्यमा निहित छ कि उनीहरूको विशाल बहुमतलाई सधैं निर्णय लिने मुख्य प्रक्रियाबाट टाढा राखिन्छ, जबकि मुट्ठीभरले मात्र देशका मामिलाहरूलाई आफ्नो रोजाइ अनुसार हेरफेर गर्दछन्, बाँकी जनसंख्यालाई बुद्धिमान मानव प्राणीको सट्टा केवल संख्याको रूपमा बेवास्ता गर्दछन्। कुनै भौतिक परिवर्तन उत्पादन नगरी दशकों बितिसकेकोले, भारतले हरेक क्षेत्रमा उत्कृष्टता हासिल गर्न सकोस् भनेर जनता आफैँले परिस्थितिको प्रत्यक्ष कमान्ड लिने उच्च समय आएको छ।

मानव बासिन्दाहरूको उपस्थितिबाट मात्र, एक क्षेत्र देशमा परिणत हुन्छ, यसरी यस देशका प्रत्येक व्यक्ति वास्तवमा भारतको पर्यायवाची हो। ऊ आफैँ भारत हो भन्ने यस्तो अनुभूतिले राष्ट्र निर्माणको पवित्र कार्यमा अनुग्रहपूर्वक अघि बढ्न प्रत्येक व्यक्तिमा अपार आत्मविश्वास जगाउन सक्छ। त्यसैले, पार्टीको नाम "म नै भारत" हो।

यस केन्द्रीय विषयवस्तुद्वारा निर्देशित भएर, पार्टीले निम्न कार्यविधि अपनाउनेछ:

एक स्वतन्त्र व्यक्ति मानव प्राणीको सार्वभौमसत्तालाई उच्च सम्मान दिँदै र उनीहरू प्रत्येकको साझा विरासत छ र यस भूमिमा मालिकहरू मध्ये एक हो जसको स्पष्ट आदेश बिना यस देशमा केही चल्ने छैन भन्ने कुरालाई महसुस गर्दै;

गरिबी, निरक्षरता, सामाजिक भेदभाव, आदि, जुन व्यक्तिहरू बीच दुश्मनी पैदा गर्ने घर्षणका तत्वहरू मात्र हुन्, शोषणको लागि उनीहरूलाई अनन्त अधीनतामा राख्न जानाजानी सिर्जना गरिएका छन्;

गरिब भनेर वर्णन गरिएको व्यक्ति गरिब होइन, बरु ऊ सम्पत्तिको एकमात्र स्रोत हो;

तथाकथित "कानून" को नाममा औपनिवेशिक शासनकालमा प्रजाको दासत्वका उपकरणहरू अझै पनि पूर्ण बलका साथ आफ्ना सबै रगत चुस्ने टेन्ट्याकलहरूसँग सञ्चालनमा छन्, यद्यपि जनता स्वतन्त्र छन् भनिन्छ; र

कुनै पनि विद्यमान प्रणाली जनताको साझा इच्छाको अधीनमा हुनुपर्छ र प्रभुत्वको माध्यमको रूपमा कार्य गर्न सक्दैन भन्ने कुरालाई थप महसुस गर्दै, "म नै भारत" ले भारतका प्रत्येक बासिन्दालाई अनुग्रहपूर्वक अघि बढ्न र बल र आत्मविश्वासको स्थितिबाट देशका मामिलाहरू हेर्न आह्वान गरेर प्रचलित सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक र कानूनी प्रणालीहरूलाई आमूल परिवर्तन गर्न सबै पक्षमा उत्सुकतापूर्वक सहायक हुनेछ।

